

SREDINA - POTICAJ ZA IGRU

piše: **Zdenka Hrvoić**, pedagogica

Ovim člankom želim dati važnost i onim vrtićima koji su daleko od "očiju javnosti", pomalo nevažnim u predškolskom svijetu, potaknuti i one pedagoge s radnim vremenom poput mojeg (dva sata tjedno) da ustraju u radu, objavljuju svoja iskustva i na taj način pokažu što znaju i mogu. Vrtići iz kojih su potekle ove teme su mali, imaju 3 i 4 odgojne skupine, dislocirani su, nemaju stručne suradnike i još su daleko od ulaska u projekte o kojima pišete u ovom časopisu.

Kako se rodila ideja

Sredina koja potiče dječju radoznalost i pruža mogućnost slobodnog izbora aktivnosti je pokretač dječje igre i učenja. Ono što dijete uči rezultat je onoga što čini. Igra je po svojoj prirodi slobodna, osnovna dječja aktivnost koja se razvija u skladu s rastom i razvojem djeteta. *Slobodne aktivnosti djece definirane su kao aktivnosti s kojima dijete slobodno organizira raspoloživi prostor i vrijeme, udružuje se s drugom djecom, ostvaruje sadržaje prema osobnoj želji, interesu i sposobnostima* (prema Došen-Dobud, 1982.).

Zašto rad u pedagoškim radionicama?

Kao stručnoj suradnici - pedagogici kojem su u vrtiću određena samo dva sata tjedno da odradi sve svoje poslove, niti jedan oblik stručnog usavršavanja nije mi bio prikladan za kvalitetno realiziranje rada. Najčešći problem koji su mi odgajatelji navodili bio je nedostatak ideja i sadržaja za rad s djecom. Orijentacijski planovi i programi pratili su zbivanja pojedinog godišnjeg doba, promjene u prirodi, blagdanska zbivanja ... te su vodili stereotipnosti u radu. Svaka tema uvijek je polazila od odgajatelja i brzo se iscrpljivala jer su interesi djece za takvim ponavljanim sadržajima bili kratkotrajni. Standardizirana sredina: klasični kutiči za igru, nedostatak poticajnih sredstava i istraživačkih aktivnosti upućivao je na činjenice da je potpuno zaboravljen proces kako dijete uči. Puno sam razmišljala o tome kako odgajateljima približiti istraživački način rada s djecom, a da to ne shvate kao negativnu kritiku na dosadašnji rad. Željela sam pripaziti na njihov dojam obzirom da je iz svakog rada s djecom koji sam vidjela u ovim vrtićima stajao trud odgajatelja, ali s pomanjkanjem stručnog znanja, što nije čudno obzirom na nepostojanje stručnih suradnika koji bi im pomogli da unaprijede rad. No, jedan seminar mi je otvorio put. Radionica *Timski u projekt* na *9. danima predškolskog odgoja* u Splitu u Dječjem vrtiću *Popaj* pomogla mi je da osmislim rad kroz pedagoške radionice. Iako su pedagoške radionice zahtijevale puno više vremena od dva sata tjedno, činile su se najprikladnijim načinom za okupljanje svih odgajatelja te ostvarivanje kvalitetne suradnje između dva vrtića koja se ranije nisu poznavala. Osim toga, tako je svima omogućeno da istovremeno uče, razmjenjuju iskustva i mišljenja. Prvi koraci u realizaciji projekta bili su iznošenje ideje o provođenju radionica ravnateljicama vrtića, dobivanje njihove suglasnosti za zajedničko djelovanje te anketiranje odgajatelja o izboru tema stručnog usavršavanja. Kako je svim odgajateljima takav način stručnog usavršavanja bio novina, veći dio njih uključio se sa stanovitim rezervom. Tako smo dobili grupu od 13 odgajatelja iz različitih odgojnih skupina, a troje od njih bili su pripravnici-volonteri. U razdoblju od siječnja do svibnja 2003. realizirali smo tri pedagoške radionice s jakim naglaskom na iskustvenim, teorijskim te akcijsko-evaluacijskim temama.

Uloga pedagoga u organiziranju pedagoške radionice je:

- > proučavanje stručne literature i priprema radnog materijala o specifičnostima razvoja dječje igre
- > proučavanje novije stručne literature koja se odnosi na utjecaj poticajne sredine na socijalni i spoznajni razvoj djeteta
- > proučavanje i upućivanje odgajatelja na stručnu literaturu prema pojedinoj temi stručnog usavršavanja suradnja s odgajateljima u pripremi realizacije aktivnosti u grupi s naglaskom na ulogu odgajatelja u aktivnosti
- > snimanje video-kamerom.

Zadaci pedagoške radionice u cjelini su:

- > izdvojiti funkciju igre u spoznajnom i socijalnom kontekstu razvoja djeteta - *Kako dijete uči*
- > spoznati svoj odnos prema igri temeljen na iskustvima iz djetinjstva
- > osvijestiti važnost uloge odgajatelja u stvaranju poticajne sredine i pozitivne atmosfere u grupi
- > proanalizirati metodički pristup u realizaciji aktivnosti
- > primijeniti stečena iskustva u praksi.

Prva pedagoška radionica

Zadaci radionice: obnavljanje znanja o zakonitostima razvoja dječje igre, obnavljanje iskustava igranja, prepoznavanje vlastitog odnosa prema igri.

Cilj radionice: iskustveno stvaranje najpoželjnijih vrsta aktivnosti.

Trajanje radionice: 120 minuta.

Struktura radionice:

Uvodni dio - vježba upoznavanja po izboru voditeljice radionice, npr. predstavljanje imenom (dvije vještine u kojima sam uspješna, dvije vještine koje želim svladati, ponosna sam na ...)

Teorijsko izlaganje uz plakat *Razvoj dječje igre* u razdoblju od 1. do 7. godine života

Kako dijete uči?

Uloga igre u socijalnom i spoznajnom razvoju djeteta.

Vježba koja se provodi tijekom radionice:

Najprije treba podijeliti članove radionice u manje grupe. Svi sudionici trebaju razmijeniti svoja osobna iskustva o igrama koje su igrali u djetinjstvu odgovarajući na pitanja: *Što su se igrali? S kim su se igrali? Čime su se igrali?* Vježba se odigrava onoliko dugo koliko je sudionicima potrebno. Svatko govori o osobnim iskustvima koliko želi, ostali slušaju. Voditelj radionice ispisuje na plakat vrste igara i sredstava, klasificiranih prema vrstama aktivnosti koje se mogu kategorizirati u odnosu na životno-praktične i radne, raznovrsne igre, raznovrsno izražavanje i stvaranje, istraživačko-spoznajne, umjetničke aktivnosti, aktivnosti koje uključuju kretanje te društvene i zabavne teme. Nakon toga na red dolazi zajednička diskusija o svim temama koje su provedene u vježbi. Na kraju diskusije sudionici su zaključili da provedene igre predstavljaju najpoželjnije vrste aktivnosti za realizaciju u grupama. To su igre koje pamtim i volimo pa će ih i djeca s kojom radimo u vrtiću pamtili i voljeti. Rezultat prve pedagoške radionice su iskustvom stečene najpoželjnije vrste igara i aktivnosti za provedbu u grupi; raznovrsne igre i istraživačko-spoznajne aktivnosti s prirodnim materijalima iz okoline.

Centar za istraživanje, DV Žabica iz Otoka

Druga pedagoška radionica

Zadaci radionice: analiza metodičkog pristupa u realizaciji aktivnosti, analiza organizacije materijalnog prostora - poticajne sredine u realizaciji aktivnosti.

Cilj radionice: osmisliti poticajna sredstva za realizaciju jednog razvojnog zadatka iz odabranog odgojnog područja u svakoj odgojnoj skupini.

Trajanje radionice: 120 minuta.

Struktura radionice:

Uvodni dio - igra po izboru voditelja radionice

Elementi odgojnog rada u vrtiću: stručan odgajatelj, adekvatna sredina, razni oblici suradnje

Metodički pristup realizaciji aktivnosti: razlika između transmissijskog prenošenja znanja i integracijskog

učenja, uloga i značenje slobodnih aktivnosti u realizaciji aktivnosti

Što je integrirani kurikulum? prezentacija video-snimke, organizacija materijalne sredine u DV *Popoj* u Splitu, kriteriji organizacije materijalne sredine.

Vježba koja se provodi tijekom radionice:

Radom u manjim grupama, formiranima prema dobnom uzrastu djece s kojom odgajatelji rade, osmisлити poticajna sredstva za realizaciju izabranog razvojnog zadatka. Uz osmišljavanje, važno je voditi računa o najpoželjnijim vrstama aktivnosti, interesima djece, odabranim temama stručnog usavršavanja pojedinog odgajatelja, no bez korištenja već gotovih priča ili pjesmica. Nakon definiranja tema slijedi rad u grupama pa diskusija o mogućnostima realizacije pojedinog razvojnog zadatka kroz poticajnu sredinu te, na kraju, izlaganje predstavnika svake radne grupe. Voditelj radionice tijekom izlaganja ispisuje na plakat poticaje za realizaciju pojedinog razvojnog zadatka. Rezultat radionice bila su definirana sredstva za svaki pojedini centar aktivnosti, a zaključak diskusije su dogovorene realizacije planiranih aktivnosti u pet odgojnih skupina, dogovoreno snimanje video-kamerom te korištenje video-zapisa za rad u sljedećoj pedagoškoj radionici. Na kraju smo dogovorili sustavno praćenje i snimanje inicijalnih aktivnosti u odgojnim grupama.

Treća pedagoška radionica

Zadaci radionice: analiza primjene iskustava stečenih radom u pedagoškim radionicama u praksi.

Cilj radionice: osvijestiti važnost uloge odgajatelja, njegova znanja i kompetencije u kreiranju poticajne sredine i radu s djecom.

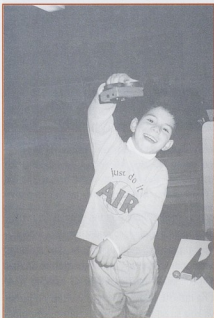
Trajanje radionice: 120 minuta

Struktura radionice:

Uvodni dio: igra po izboru voditelja radionice

Prezentacija video-snimki aktivnosti u pojedinim odgojnim skupinama. Odgajatelj koji provodi aktivnost prezentira pojedinu temu stručnog usavršavanja uz komentiranje video-snimki, korištena poticajna sredstva, mogućnosti oblikovanja materijalne sredine.

Diskusija za sve sudionike radionice. Kriterij za procjenu uspješnosti realizacije bila je procjena odgajatelja u realizaciji pojedine teme, adekvatnost sredine, interes djece u pojedinoj aktivnosti, pozitivna atmosfera u grupi.

Složio sam svjetlijar; DV *Žabica* iz Otoka

Na kraju radionice odgajatelji su zaključili da je uloga odgajatelja presudna u odgojnom procesu. On je taj koji treba imati znanje o tome kada, kako i što ponuditi djetetu. Odgajatelj stvara pozitivnu atmosferu u grupi. Ona se odražava kroz radno i vedro raspoloženje, ali i kroz smirenost djece koja proizlazi iz osjećaja pripadnosti i sigurnosti u odgojnoj skupini, bliskosti s odgajateljem, poje-dinim prijateljem. Odgajatelj stvara i poticajnu sredinu koju predstavlja velik broj oformljenih kutića ili centara igre (10 do 12) te bogatstvo materijala koji pojedini kutić čine autentičnim i u kojima kreativnost pojedinog odgajatelja dolazi do punog izražaja. Unošenjem novih poticaja, podržavanjem interesa, uključivanjem odgajatelja u aktivnost s djecom, stvaraju se uvjeti za dugotrajnije i temeljitije bavljenje određenom temom. Kroz takav oblik rada, koji je promatranjem i planiranim poticanjem izazvao interes djece, moguće je da odgajatelj na indirektan način, znači bez pozivanja djece, bez diktiranja koje u današnjoj praksi, nažalost, postoji u velikoj mjeri, realizira svoje zamisli. Pažljivim promatranjem djece u slobodnim aktivnostima odgajatelj može uvidjeti da su one ujedno i

U predškolskom razdoblju djece nije toliko bitno što (sadržaj) i koliko dijete uči nego je najbitniji put proces kako dijete uči.

izvor informacija o tome što djeca mogu ili ne mogu, je li to rezultat neiskustva, vještine ili nevještine. One daju odgovor je li odgajatelj podcijenio sposobnosti djeteta nudeći mu poticaje koji ne bude interes jer su njihovi sadržaji prejednostavni, prečesti ili konstantni. Na kraju smo sudionicima radionice podijelili anketu Procjena uspješnosti realizacije pedagoške radionice i dobiti za sudionike. Rezultat treće radionice je osviještenost osobnih kompetencija odgajatelja u kreiranju i ostvarivanju odgojnog rada s djecom te uočavanje važnosti i potrebe za stalnim stručnim usavršavanjem i istraživanjem u svom radu.

Što je u igrački?, DV Krijesnica, Rijeka

Likovni centar, DV Krijesnica, Rijeka

Što smo naučili?

Stjecanje novog znanja temeljeno je na iskustvu, provjeri u praksi i međusobnoj suradnji odgajatelja i vrlo je vrijedno i prihvaćeno jer odudara od klasičnog načina stručnog usavršavanja koje podrazumijeva individualno poučavanje stručne literature te primjenu stečenih znanja u praksi koja odgajatelju ne daje povratnu informaciju o njegovoj osobnoj kompetenciji, jer je lišen potvrde onih koji se bave istom strukom te istom ili sličnom problematikom. Otežavajuća okolnost u realizaciji pedagoških radionica bile su različite teme stručnog usavršavanja odgajatelja, istovremena usmjerenost na različite tipove stručne literature, no raznolikost tema potvrdila je ispravnost polazišta. Pozitivna iskustva koja su odgajatelji iskazali u anketi kroz procjenu uspješnosti govore da bismo s takvim načinom stručnog usavršavanja trebali nastaviti i u budućnosti.